

PRÁVNOHISTORICKÁ LITERATÚRA V ZSSR V ROKOCH 1917 - 1939

Katarína Zavacká

Po víťazstve Veľkej októbrovej socialistickej revolúcie sa kládli základy marxisticko-leninskej metodológie spoločenských vied a proces jej osvojenia prebiehal v podmienkach ostrého ideologického boja vedcov-marxistov s vedcami stojacimi na platforme buržoázných, maloburžoázných a revizionistických pozícií a pridržiavajúcich sa antimarxistických koncepcií. Toto sa samozrejme dotýkalo aj právnohistorickej vedy, ktorá prešla v priebehu rokov od Októbrovej revolúcie do súčasnosti zložitou, ale veľmi úspešnou cestou rozvoja. Právna história bola v predrevolučnom Rusku na vysokej úrovni, pritom ale už v tom čase bola pripravená základne pre marxistický výskum histórie a právnej histórie. Štúdium marxizmu najmä na prelome devätnásteho a dvadsiateho storočia provokovalo vedcov, aby analyzovali svoje názory na historické fakty a udalosti a taktiež, aby na základe takto získaných nových poznatkov prehodnocovali históriu a právnu históriu v týchto nových dimenziách. Revolučné udalosti, ktoré okrem iného postavili oficiálne aj vedu na bázu marxizmu rozpracovaného Leninom, dali prehodnocovaniu a novému bádaniu vo vede na základe marxizmu-leninizmu rýchlejší priebeh a v širšom zábere. Pravda, v týchto vývojových etapách sa vyskytli principiálne chyby ako napríklad teória trhového kapitalizmu, vývoj starých ruských miest na republikánskej báze, ale vcelku môžeme konštatovať, že i v období politického, spoločenského a hospodárskeho pretvárania nového štátu sa vývoj vedy nezastavil, ale naopak, bolo vecou novej vládnucej triedy poskytnúť pre vývoj marxistickej vedy čo najlepšie podmienky.

V roku 1978 vyšla publikácia "Sovietskaja istoriko-pravovaja nauka. Očerki, stanovlenija i razvitija", vydaná Ústavom štátu a práva AV ZSSR. (Viď Právnohistorické štúdie XXIII, str. 309-312.)

Vzhľadom na to, že autorka tejto krátkej štúdie nezávisle na spomínanej monografii študovala vývoj právnohistorickej literatúry v ZSSR od roku 1917 na základe bibliografických záznamov v knižnici Ústavu štátu a práva AV ZSSR, použili sa pre spracovanie tejto práce mate-

riály týkajúce sa výskumu v oblasti dejín štátu a práva ZSSR dosovietského obdobia ako z citovanej monografie, tak i z iných záznamov a ohraničili sa poznámky do roku 1939. Tento rok bol zvolený z dvoch dôvodov: aby bola možnosť poukázať na veľký rozmach právnohistorickej vedy v tridsiatych rokoch a preto, že bol hranicou vzhľadom na medzinárodné politické udalosti.

Prednosť oblasti dejín štátu a práva ZSSR dosovietského obdobia pred oblasťami výskumu dejín sovietskeho štátu a práva a výskumu všeobecných dejín štátu a práva bola daná v tejto práci z toho dôvodu, aby sa poukázalo na tú skutočnosť, že i v obdobiach ťažkých pre mladý sovietsky štát nestrácali sovietski historici a právni historici záujem o vývojové etapy Ruského štátu od jeho vzniku a takisto dávali podnet k spracovaniu tejto problematiky týkajúcej sa ostatných národov v ZSSR.

A. VÝVOJ PRÁVNOHISTORICKEJ LITERATÚRY V RUSKU

Po Októbrovej revolúcii boli z iniciatívy V.I. Lenina vytvorené pre prípravu kádrov marxistov-historikov a pre rozvoj ich vedecko výskumnej práce, pod vedením M.N. Pokrovského inštitúcie ako Istpart, Institut krásnej professury a Socialističeskaja (Komunističeskaja) akademija. V boji proti buržoáznym, maloburžoáznym, menševickým a trockistickým názorom na historické udalosti, zohrali v tom čase okrem V.I. Lenina významnú úlohu práce vedúcich predstaviteľov bolševickej strany Sovietskeho zväzu (A.S. Bubnova, F.E. Dzeržinského, M.I. Kalinina, S.M. Kirova, A.V. Lunačarského) a práce významných historikov a právnych vedcov (M.N. Pokrovského, V.I. Nevského, P.I. Stučku, E.B. Pašukanisa a i.).

V dvadsiatych rokoch sa na všetkých vysokých školách v ZSSR prednášala sociológia, v ktorej sa spájali elementy ekonomiky, histórie a práva. Táto veda pomohla pochopiť objektívne zákony rozvoja spoločnosti, no mnohokrát sa v nej konkrétne poznatky historických faktov zamieňali sociologickými formuláciami. Medzi mnohými sovietskymi vedcami bol v dvadsiatych rokoch rozšírený názor o nepotrebnosti samostatného štúdia právnej histórie. Malo to za následok vylúčenie tohto predmetu z učebných plánov mnohých právnických fakúlt. Okolnosť, že predmet vedy dejín o štáte a práve ZSSR nebol vymedzený, viedla k tomu, že mnohí z jej predstaviteľov miesto toho, aby skúmali historický jav z precíznych triednych pozícií a stanovili tak ich sociálno-politický obsah a smer, ohraňovali svoj výskum porovnávajúcou analýzou právnych noriem na základe scholastických konfrontácií. To viedlo k dogmatizmu, opis-

ností udalostí bez poukázania na ich príčiny, súvislosti a podstatu. Ale už koncom dvadsiatych rokov v podmienkach prvých úspechov, ktoré sa prejavili v stabilizácii marxisticko-leninskej právnej vedy, začali sa v historickej literatúre ozývať diskusie k niektorým dôležitým metodologickým otázkam právnej histórie.

V roku 1928 sa urobil prvý pokus vymedziť z marxisticko-leninského hľadiska predmet, metódu a periodizáciu dejín štátu a práva ZSSR a to S.V. Juškovom v diele "K voprosu o metodologii istorii prava" (Zapiski Naučnogo obščestva marxistov, 1928). Juškov považoval vo svojej práci okrem iného za nevyhnutné spájať výskum dejín štátnych a právnych inštitútov s etapami zmien vo výrobných vzťahoch. Veľký metodologický význam malo tiež správne riešenie problému pôvodu práva a času jeho vzniku, pričom názory právnikov sa v tom čase dost' rozchádzali.

Marxisticko-leninský prístup k pôvodu štátu a práva a k faktorom, podmienujúcim ich vznik obsahovala práce E.B. Pašukanisa a I.P. Razumovského "Novejšie otkrovenija Karla Kautskogo" (1929).

Dôležitú úlohu v rozvoji právno-historickej vedy zohrala diskusia na stranách časopisu "Istorik-marxist" v roku 1929 o teoretických základoch sociológie, jej vzťahov s historickým materializmom a históriou. Diskusia pomohla objasniť mnohé sporné názory na základné koncepcné problémy štátu a práva ZSSR a na kritiku buržoázných a revizionistických prúdov.

V polovici dvadsiatych rokov sa už začínal rozvoj sovietskej právno-historickej vedy u národov ZSSR, ktoré pri vzniku a formovaní svojej vedy prešli zložitou cestou. Na I. Všeľvázovej konferencii historikov-marxistov (1928-1929) vystupovala už sekcia "národov ZSSR". Boli v nej zastúpení predstavitelia RSFSR, Bieloruska, Ukrajiny, Zakaukazka, Turkestanu a Uzbekistanu. Ale dôležité problémy dejín štátu a práva národov Turkestanu a Uzbekistanu spracovávali ešte stále ruskí vedci.

V súvislosti so závermi XVI. zjazdu strany, ktoré obsahovali nové úlohy v oblasti boja s buržoáznou ideológiou a s nacionalistickými úchylkami, komunistická frakcia Spoločnosti historikov-marxistov rozpracovala vo februári 1931 tézy o úlohách marxisticko-leninskej historickej vedy na nasledujúce obdobie. Predpokladalo sa v nich upevnenie tesného spojenia historickej vedy s bojom za socializmus a vydanie dejín národov ZSSR vedcami, príslušníkmi týchto národov. No do polovice tridsiatych rokov sa k riešeniu týchto úloh nepodarilo pristúpiť.

V historickej literatúre nebol ešte zakorenený vplyv teórie ekonomického materializmu v jej všeobecno sociologickom abstraktnom chápaní. To viedlo k ignorovaniu štúdia dejín rôznych častí politickej nadvstavby ústav, právnych foriem štátu, politických, filozofických a

právnych teórií. Ignorovala sa samostatnosť politickej a právnej nadsavby. Nedocenenie právno-historickej vedy, obzvlášť dosovietskeho obdobia, malý počet vedeckých kádrov - to všetko malo za následok, že medzi 27 vydanými knihami v roku 1935 Institutom sovietskeho stroiteľstva i práva Komunističeskoj akademii nebolo ani jednej, ktorá by sa týkala dejín štátu a práva dosovietskeho obdobia.

V tomto období ale veda o dejinách štátu a práva urobila už prvé kroky, aby sa stala samostatnou časťou marxisticko-leninskej právnej vedy. Právni vedci a právni historici v ZSSR pracovali na niektorých aktuálnych vedeckých problémoch. Pri štúdiu prác z obdobia po Októbrovej revolúcii až do obdobia vzniku II. svetovej vojny sú zjavné dva smery, ktorými sa uberali autori vo výskumnej a publikačnej činnosti. Prvým boli aktuálne problémy a ich riešenie, rozpracovávanie a zaujímanie stanoviska, druhým bol pohľad späť na poznanie dejín štátu a práva národov spojených v ZSSR. Články, state, štúdie vychádzali buď v časopisoch, a to v prevažnej väčšine, alebo zborníkoch, alebo knihách. Už v roku 1918 sa A.G. Gojchbarg zaoberal na stránkach časopisu "Proletarskaja revoljucija i pravo" kritickým rozborom ústavy Turkes-tanu.

Zásluhou významného buržoázneho vedca - historika akademika A.S. Lappo-Danilevského začal v marci 1918 v "Pamjatnikach russkogo zakonodatel'stva" vychádzať projekt štátnych premien a práce grófa M.M. Spe-ranského. Na začiatku dvadsiatych rokov boli vydané "Pisma i bumagy Petra Velikogo". Od roku 1922 začal vychádzať "Sbornik gramot Kollegii ekonomii", ktorý obsahoval rozne právnické dokumenty kláštorov a súkromných vlastníkov. Analogické dokumenty vydávali v dvadsiatych rokoch aj žiaci Lappo-Danilevského. Svoje poznatky o zákoníku z roku 1589 publikovali vo svojich prácach A.I. Andrejev "Sudebnik 1589 g. i jeho spisy" (1924), "Piscovyje i prepisnyje knigi po Vage i Čaronde", "Opisanie aktov deloproizvodstva sjezžich izb, chranjaščichsja v Archeografičeskoj komissii Akademii nauk SSSR" a L.I. Andrejevskij "O novom spiske Sudebnika 1589 goda" (1923).

Archeografická komisia vydala v priebehu desiatich rokov vyše 10 vydaní "Polnogo sobranija russkich letopisej i inych pamjatnikov" so štátoprávnou tematikou, zákonodarné akty obdobia centralizovaného štátu, štátu XVII.-XIX. storočia a podobné. Boli to napr. "Akty, otnosjaščiesja k istorii Zemskich Soborov" (1920), pod redakciou J.V. Gotieho, "Sbornik gramot i dogovorov o prisojedinenii ujezdov i oblastej k gosudarstvu Rossijskomu v XVII-XIX vv." (1922) pod redakciou A. Pazuchina, práce S.V. Juškova "Sudebnik 1497 g." "K vnešnej istorii pamjatnika (1926)."

Dôležitú úlohu v rozvoji právno-historickej vedy zohralo vydávanie

pramenných materiálov publikovaním listín právnických inštitúcií. Boli vydané zásluhou V.N. Storoževa, patriaceho k zakladateľom Socialistickej akadémie s vedeckého oddelenia archívnych fondov ministerstva spravodlivosti. V roku 1918 publikoval "Materijaly dlja istorii deloproizvodstva pomestnogo prikaza po Vologodskom ujezdu v XVII v." Na tejto práci s ním spolupracoval A.E. Presniakov, profesor na katedre dejín ruského práva. V roku 1921 vyšla prvá publikácia aktov archivovaných na ministerstve spravodlivosti. Vydanie týchto aktov pomohlo objasniť mnoho sporných otázok a problémov dejín štátu a práva Ruska, napr. otázku bojarskej imunity. Odmietnutie takejto imunity sa objašňovalo nedostatkom dokladov o počte výsadných listín vydaných bojarom. Tak B. I. Sergejevič, ktorý sa zaoberal otázkami štátu a práva Ruska v období feudálnej rozdrobenosti našiel v archíve 19 takýchto výsadných listín a v archíve ministerstva spravodlivosti našiel S.V. Juškov ešte ďalších 50 výsadných listín z prvej poloviny XVI. storočia, ktoré použil vo svojej práci - "Očerki po istorii feodalizma v Kijevskoj Rusi" (1939). Tento významný právny historik venoval svoju pozornosť výskumu dôležitého prameňa práva z obdobia Kijevskej Rusi a to "Russkej Pravdy". Uverejnil rôzne listiny, ktoré pomáhali objasniť pramene, obsah i miesta "Russkej Pravdy" v systéme ruského zákonodarstva, a tým sa umožnil rekonštrukciu textov tejto pamiatky. V priebehu rokov 1921 až 1930 pracoval S.V. Juškov na výskume všetkých dovtedy známych odpisov "Russkej Pravdy" a v roku 1935 jej texty uverejnil. Týmto prácam predchádzali jeho publikácie "K istorii drevnerusskich juridičeskich sbornikov XIII v." (1921) a "Issledovanija po istorii russkogo prava" (1926).

Je pozoruhodné, a to treba i s takým veľkým odstupom času vyzdvihnúť, že hlavná pozornosť prvej generácie sovietskych marxisticko-leninských právnych historikov-vedcov sa venovala výskumu starých ruských dejín štátu a práva. Rozpracovával sa výskum spoločensko-politického zriadenia Kijevskej Rusi na základe marxistických pozícií, ako triednej podstaty štátnosti a právneho systému na spoločnom území ruského, ukrajinského a bieloruského národa. Prvému sa podarilo zoradiť a preskúmať základné otázky z dejín staroruského štátu a práva na základe marxisticko-leninského učenia o spoločensko-ekonomických formáciách a historických typoch vykorisťovateľských štátov S.V. Juškovovi. Stanovil všeobecné ekonomické a sociálno-politické predpoklady vzniku týchto štátov a považoval za nutné študovať vývoj feudálnych vzťahov v Kijevskej Rusi. Už v rokoch 1922-1925 poukázal S.V. Juškov na vzájomnú súvislosť medzi procesom feudalizácie a rastom feudálnej závislosti roľníckeho obyvateľstva. Svoje poznatky rozviedol v prácach "O prikladnikoch (K istorii feodalnych institutov v Drevnej Rusi)"

(1922), "K voprosu o smerdach" (1923) a "Feodaľnyje otnošenija v Kijevskoj Rusi" (1925).

Proti názorom Juškova o existencii štátnosti v Kijevskej Rusi IX. a X. storočia stáli N.L. Rubinštejn a S.V. Bachrušin. Tento charakterizoval uvedené obdobie ako počiatok rozkladu rodového zriadenia a odmietol pre toto obdobie existenciu štátneho zjednotenia východných Slovanov. Tvrdil, že až do druhej poloviny X. storočia to bolo iba kmeňové kniežatstvo, ktoré už ale v sebe obsahovalo prvky budúcej štátnej organizácie. Publikoval to v prácach "K voprosu o ruskom feudalizme" (1936), "Nekotoryje voprosy istorii Kijevskoj Rusi" (1937), "Deržava Rjurikovičej" (1938).

Nehľadiac na to, že v dvadsiatych rokoch a v prvej polovine tridsiatych rokov prevládal v historickej vede názor, že u východných Slovanov neexistoval otrokársky systém, koncom tridsiatych rokov A.V. Šestakov napiek svojmu predchádzajúcemu tvrdeniu ("Osnovnyje problemy učebnika "Kratkij kurs istorii SSSR" 1937), charakterizoval Kijevskú Rus ako štát otrokársky. V diskusii k referátu B.D. Grekova "Obščestvennyj stroj Kijevskoj Rusi" (Diskussija po dokladu akademika B.D. Grekova 4-11 ijuňa 1939) tvrdil, že zároveň s vládncim otrokársnym zriadením v Kijevskej Rusi existovali pozostatky prvotno pospolného zriadenia, ale zároveň vznikajú aj základy feudálneho zriadenia. O existencii otrokárskeho zriadenia v starom Rusku až do XII. storočia, kedy sa začal presadzovať feudalizmus, hovorili v diskusii tak tiež P.P. Smirnov a I.V. Kuzněcov. Výsledkom bol všeobecne prijatý záver o feudálnom charaktere spoločensko-politického zriadenia starého Ruska a to na základe diskusie a prác B.D. Grekova a S.V. Juškova (B.D. Grekov - "Feodaľnyje otnošenija v Kijevskom gosudarstve" (1937), "Byla-li Kijevskaja Rus obščestvom rabovladelčeskim?" (1939), "Kijevskaja Rus" (1939, 1944, 1953). Ale i v nasledujúcom období preferovali niektorí vedci hypotézu o existencii otrokárskeho zriadenia v Kijevskej Rusi.

V článku "Evoljucija dani v feodaľnuju rentu v Kijevskom gosudarstve v X-XI vekach" (1936) upresnil S.V. Juškov obdobie vzniku feudálneho štátu v Kijevskej Rusi a spájal počiatok formovania feudálneho štátu s administratívno-finančnou reformou z konca X.-XI. storočia. Juškov pokračoval aj vo svojich výskumoch z dejín ruského zákonodarstva a pokúsil sa na základe marxisticko-leninskej metodológie vyriešiť "základné otázky Ruskej Pravdy". vzájomné vzťahy jej prvých redakcií, základných prameňov v práci "Russkaja Pravda kak kodex russkogo feudálnogo prava" (1939). Podľa jeho mienky, na rozdiel od krátkej redakcie, ktorá odrážala proces prechodu od noriem obyčajového práva k feudálnemu,

rozšírená redakcia "Russkej Pravdy" obsahovala ďalšie upevnenie a rozvoj feudálnych spoločenských vzťahov a zakotvenia privilégií.

Pri skúmaní procesu feudalizácie Starej Rusi konfrontoval S.V. Juškov bojarskú službu v XII. a XIII. storočí s analogickými javmi v západnej Európe. Študoval taktiež rané javy patronátu a výsad, pričom prišiel k názoru, že v najviac feudalizovanej časti Starej Rusi-Kijevskej, Haličsko-Volyňskej a vo Veľkom Novgorode už v XII. a XIII. storočí sa nachádzali prvky blízke západoeurópskej benefícii.

Pre výskum formovania starého ruského štátu a postupnej centralizácie považovali sovietski vedci za nevyhnutné venovať svoju pozornosť aj vývinu starých ruských miest - Tveru, Novgorodu a Pskovu. Pri rozhraničovaní spoločensko-politického zriadenia Ruska v období XII.-XVI. storočia, bádatelia až do tridsiatych rokov zvyčajne vychádzali z nesprávnej teórie M.N. Pokrovského z dvadsiatych rokov o trhovom kapitalizme, ako o osobitnej spoločensko-ekonomickej formácii. Trhový kapitalizmus sa vysvetľoval, alebo ako počiatočné štádium kapitalizmu, alebo ako prechodné štádium od feudalizmu ku kapitalizmu. V priebehu dvadsiatych rokov sa mnohokrát riešil z pozície trhového kapitalizmu problém politickej nadstavby, napr. o politickom zriadení Pskova a Novgorodu. V súhlase s touto teóriou sa stredoveké mesto s jeho rozvinutým peňažným hospodárstvom vyčleňovalo zo systému feudalizmu ako da- jaké "cudzorodé teleso". Feudalizmus sa takto postavil do protipólu k nevoľníctvu. O tejto teórii sa viedla v roku 1930 diskusia na tému "Spornyje voprosy metodologii istorii. Diskusia ob obščestvennyh formacijach." Táto koncepcia sa odrazila i v právnohistorickej literatúre. Na základe tejto teórie boli spracované práce S.V. Juškova "Pskovskaja "agrarnaja" revoljucija v konce XV veka" (1928), M.M. Bogoslovského "K voprosu ob otnošenijach krestjanina k zemlevladeľcu po Pskovskoj sudnoj gramote" (1928). Čo sa týka názorov uvedených v právnohistorickej literatúre, S.V. Juškov v uvedenej práci a P.A. Argunov v práci - "Krestjanin i zemlevladelec v epoche Pskovskoj sudnoj gramoty (K istorii senjoralnyh otnošenij na Rusi)" (1925) nesúhlasili s názorom M.M. Bogoslovského a M.K. Rožkova v práci "K voprosu o proischoždeniji i sostave Pskovskoj sudnoj gramoty" (1927) na právne postavenie pskovských smerdov a ostatných kategórií dedinského obyvateľstva. Juškov a Argunov považovali vzájomné vzťahy roľníka a vlastníka pôdy v období Pskovskej súdnej gramoty ako vzťahy seniorálne, oproti názorom na Slobodnú zmluvu. Tento názor zastával aj B.D. Grekov. Zdôrazňoval rozdiel seniorálnej závislosti roľníka od nájomcu a to vo svojej práci, ktorú venoval právnemu postaveniu obyvateľstva Pskova v XV. storočí "Očerki po istorii chozjajstva Novgorodskogo Sofijskogo Doma" (1927). Zároveň ale B.D. Grekov kritizoval vo svojej práci "Zemlede-

lec i zemlevladelec v Pskove XV v." (1934) S.V. Juškova pre jeho stanovisko, v ktorom dával do protikladu sociálno-ekonomické zriadenie severozápadných republík, ako trhovo-kapitalistických štátov a Moskovské feudálne kniežatstvo.

Z pozície trhového kapitalizmu sa neraz v dvadsiatych rokoch riešila otázka o politickej nadstavbe, napr. o politickom zriadení Pskova a Novgorodu. Autori prác B.D. Grekov "Revoljucija v Novgorode Velikom v XII v." (1929) a I.M. Trockij "Voznikovenije Novgorodskoj Respubliki" (1932) považovali politické zriadenie Pskova a Novgorodu za republikánske.

Aj v nasledujúcom období, v priebehu tridsiatych rokov, zaujímali vedcov štátoprávne otázky dejín Pskova a Novgorodu. Najostrejšia polemika medzi historikmi a právnymi historikmi sa týkala právneho postavenia feudálne závislého obyvateľstva a politického zriadenia týchto miest. Touto problematikou sa zaoberalo viacero vedcov a výsledkom boli práce S.N. Valka "O drevnejšich novgorodskich aktach" (1936 prednáška), "Načalnaja istorija drevnerusskogo akta častnogo" (1937), S.N. Černova "Zametki o pskovskich smerdach i volnenijach 80 godov XV veka" (1939), N.N. Voronina "Vosstanija 60 godov XI veka v Novgorode i Vseslavov rat" (1936) a B.B. Kafengauza "Pskovskije izorniki" (1939) a J. Lurje "Roľ Tveri v sozdanii russkogo nacionalnogo gosudarstva" (1939).

Zároveň skúmaním obdobia Kijevskej Rusi, vývinu starých ruských miest, venovali sovietski vedci svoju pozornosť aj iným obdobiam. Bolo publikovaných veľa prác, ktoré sa týkali problémov dejín štátu a práva feudálnej rozdrobenosti a vzniku jednotného feudálneho štátu a problémom dejín ruského absolutizmu.

Koncepcia trhového kapitalizmu mala vplyv i na práce venované problémom právnej úpravy likvidácie feudálnej rozdrobenosti a vzniku jednotného Ruského štátu. V súlade s touto koncepciou tvrdil S.V. Juškov, že ak Ruská Pravda je kódexom odrážajúcim proces feudalizácie, tak Zákonník z roku 1497 odrážal počiatok boja trhového kapitalizmu s feudálnym zriadením. Analogické názory zastával aj B.I. Syromjatnikov vo svojej práci "Očerki istorii russkoj tekstilnoj promyšlennosti v svjazi s istoriej russkogo narodnogo chozjajstva" (1925) keď uvádzal, že obdobie Moskovského štátu v XVI. a XVII. storočí bolo obdobím vzniku a rozmachu trhového kapitalizmu. Juškov sa vo svojej práci "Sudebnik 1497 goda (k vnešnej istorii pamjatnika)" (1926) snažil spojiť vznik tohto Zákonníka a zmeny v jeho obsahu so spoločensko-ekonomickým vývojom Ruskeno štátu v XIV. a XV. storočí. Charakterizoval Zákonník nie ako obyčajnú zbierku starých zákonných noriem, charakteristických pre obdobie feudálnej rozdrobenosti, ale ako právnu pamiatku, upravujúcu jednotlivé sociálne hnutie na ceste výmeny feudálnych spoločenských vzťahov vzťahmi trhového kapitálu. Podľa Juškova Zákonník z roku 1497

zakotvil nové princípy Moskovského štátu, t. z. upevnil kniežaciu justíciu, zmenil charakter súdnej a administratívnej organizácie smerom k posilneniu moci veľkokniežata a tým upevnil proces centralizácie. Pokus S.V. Juškova charakterizovať Zákonník z roku 1497 z pozície analýzy zmien dynamiky rozvoja spoločenského zriadenia bola nepochybne krokom vpred v porovnaní s metodológiou buržoáznej právnohistorickej vedy. Juškov sa taktiež zaoberal vývojom nevoľníckeho systému v Moskovskom štáte. Tejto problematike sa venovala jeho práca "K voprosu o razvitii krepostnogo prava v Moskovskom gosudarstve v XIV-XVI w." (1938), v ktorej na základe kritiky prác B.D. Grekova načrtol základné etapy nevoľníctva v uvedenom období.

V roku 1938 vyšla učebnica sovietskeho trestného práva, v ktorej boli zahrnuté dejiny trestného práva predrevolučného Ruska a to Ruská Pravda, Pskovská a Dvinská súdna listina, Zákonník Ivana III. a Ivana Hrozného.

Ďalšou z aktuálnych otázok v sovietskej historicko-právnej literatúre dvadsiatych rokov bol predpoklad obdobia vzniku i etap vývoja absolutizmu v Rusku. Medzi úlohy sovietskych vedcov v tomto období patrila úloha, vyvrátiť koncepciu buržoáznej historiografie o vzniku absolutizmu v Rusku ešte za vlády Ivana III., t. z. koncom XV. a začiatkom XVI. storočia. Na tejto koncepcii, ktorá pretrvávala celé obdobie dvadsiatych rokov, stáli v tom čase ešte niektorí autori ako B. V. Titlinov, ktorý zastával názor, že idea cárskeho absolutizmu v Rusku bola prevzatá z Byzancie a to zásluhou pravoslavia "Pravoslavijskaja služba samoderžavija v russkom gosudarstve" (1924). Aj B.V. Titlinov tvrdil, že absolutizmus možno v Rusku datovať už od doby Ivana III., ale za najvýraznejšieho predstaviteľa absolutizmu považoval Ivana Hrozného v XVI. storočí. Ten istý názor na Ivana III. zastával aj N.N. Firsov vo svojich "Čtenija po istorii Rossii (Razvitie samoderžavija v XV-XVI vv. i revoljucija v načale XVII v.)" (1924). Taktiež B. Grečev ohraničil vznik ruského absolutizmu od konca XVI. storočia vo svojej práci "Russkaja cerkov i russkoje gosudarstvo v smutnyje gody" (1918). K názorom Firsova a Grečeva sa prikláňal S.F. Platonov vo svojich prácach "O vremeni i merach prikreplenija krestjan k zemle v Moskovskoj Rusi" (1922), "Socialnyj krizis smutnogo vremeni" (1924), "Ivan Groznyj (1530-1584)" (1923), "Očerki po istorii smuty v Moskovskom gosudarstve XVI-XVII vv." (1937) a R.J. Vipper "Ivan Groznyj" (1922).

Prvý pokus objasniť úlohu opričniny nie ako osobitnej ustanovizne Ivana Hrozného, ale ako orgán novej štátnej správy v sústave centralizovaného aparátu moci urobil P.A. Sadikov v práci "Iz istorii opričniny carja Ivana Groznogo" (1921). S víťazstvom absolutizmu spájak vznik Moskovského štátu aj A.E. Presnjakov vo svojej práci "Moskovskoje car-

stvo" (1918), "Apogej samoderžavija. Nikolaj I." (1925), "Obrazy čelovečestva. Aleksandr I." (1924). V polovici dvadsiatych rokov prešiel A. E. Presnjakov na stanovisko marxizmu-leninizmu a z tejto pozície prehodnocoval svoju prácu. I keď podľa stanoviska kritiky sa to nepodarilo Presnjakovovi do dôsledkov, jeho práca "Moskovskoje gosudarstvo XVI-XVII vekov" (1930) a "Lekcii po russkoj istorii," t.2. "Zapadnaja Rus i Litovsko-Russkoje gosudarstvo" (1939) nestratili pre právnú históriu na význame.

Začiatkom dvadsiatych rokov pracovali sovietski právní historici okrem iného na výskume jednotlivých otázok zákonodarstva, súdu a správy z obdobia XVII.-XVIII. storočia, ktoré boli ale z väčšej časti zostavené z formálno-právneho aspektu. K takýmto možno počítať i článok N.P. Lichačeva "Novyje dannyje o Zemskom Sobore 1616 goda" (1922) a práce M.M. Bogoslovského "K voprosu o gorodskoj reforme 1699 g." (1925), "Palata ob Uloženiiji 1700-1703 gg." (1927), "Petr Velikij i jeho reforma" (1920), ktoré obsahovali bohatý archívny a faktografický materiál o organizácii činnosti centrálného orgánu mestskej samosprávy v období Petra I., o práci kodifikačnej komisie vytvorenej Petrom I. v roku 1700 a o reformách Petra I. Obdobím Petra I. sa zaoberali vo svojich prácach aj S.F. Platonov "Petr Velikij" (1926) a N.N. Pčelin "Síla i pravo v dejatel'nosti Petra Velikogo" (1919), "Istorija Rossiji (s drevnejšich vremen ob prejemnikov Petra Velikogo)" (1924). Tieto práce boli ale spracované z pozície "nadtriedneho" charakteru absolutizmu. Je potrebné ale zdôrazniť, že odvolávajúc sa na práce K. Marxa bol N.N. Pčelin prvý, ktorý vo svojej práci "Iz istorii ekonomičeskogo razvitija Rossii v XVII veke" (1929), polemizoval s M.N. Pokrovským a N.A. Rožkovom o teórii trhového kapitalizmu a tvrdil, že je nemožné používať túto kategóriu pre rozbor javov z obdobia prvých Romanovcov.

Obdobím XVI.-XVII. storočia sa zaoberali viacerí autori vo svojich prácach. K nim treba počítať A.A. Novosel'ského "Votčini i jeho chozjajstvo v XVII veke" (1929), A. Romanov "Novaja stranica iz istorii polskoj intervencii v Moskovskom gosudarstve v načale XVII veka" (1936), A.U. Zaozerského "Carskaja votčina XVII v. Iz istorii chozjajstva i prikaznoj politiki carja Alekseja Michajloviča." (1937) I.D. Martyseviča "O feodal'noj pozemel'noj sobstvennosti v Moskovskom gosudarstve XIV-XVII vv." (1938, kand. diz. práca), A. Novosel'ského "Rasprostraneniye krepostničeskogo zemlevladieni v južnykh ujezdach Moskovskogo gosudarstva v XVII v." (1938). Problematiku Ivana IV. spracoval vo svojej práci "Rasširenije russkogo gosudarstva pri Ivane IV." (1939) S. Bachrušin. Venoval svoju pozornosť ekonomickým predpokladom vzniku ruského centralizovaného štátu, boju s pozostatkami feudálnej rozdrobenosti, zmene ruského národného štátu v mnohonárodnostný štát.

Vývoj zákonodarstva v období po Petrovi I. obsahovali práce V.I. Veretnikova "Iz istorii instituta prokuratury načala Jekaterinskogo carstvovanija" (1918) a S.V. Gotie "Iz istorii zakonodateľnoj mysli XVIII veka" (1923), "Pervyj nabrosok Jekaterinskoj administrativnoj reformy (prijekt knjazja J.P. Šachovskogo 1763 goda" (1929).

Začiatkom tridsiatych rokov mal na vývoj vedeckého bádania v problematike absolutizmu v Rusku veľmi kladný vplyv M.N. Pokrovskij, ktorý zrevidoval svoju teóriu trhového kapitalizmu a jeho definovanie ako samostatnú politickú nadstavbu. Na základe leninskej charakteristiky absolutizmu a feudalizmu odmietol M.N. Pokrovskij "samoderžavie moskovských cárov" vo svojej práci "O russkom feudalizme, proischoždenii i caractere absoljutizma v Rossii" (1931). Podľa jeho názoru, pri obmedzení cárskej moci šľachtou a Bojarskou dumou, nemohlo sa v období moskovského kniežatstva ešte hovoriť o absolutizme, ako o ničím neohraničenej štátnej moci. Sebakritické prehodnotenia názorov M.N. Pokrovského a jeho zdôvodnenie sociálno-ekonomických a politických rozdielov medzi Moskovským cárstvom a absolutistickým impériom Petra I., pomohli v období tridsiatych až päťdesiatych rokov vedeckému kolektívu na čele s S.V. Juškovom rozpracovať koncepciu o ruskom feudálnom štáte XVI.-XVII. storočí ako o stavovskej monarchii.

Zjednocovaciemu procesu a centralizácii ruského štátu venovali pozornosť vo svojich prácach M.K. Ljubavskij "Obrazovanije osnovnoj gosudarstvennoj territorii velikorusskoj narodnosti" (1929), V. Galkin "Sozdanije russkogo nacionalnogo gosudarstva" (1938) a J. Zutis "Politika carizma v Pribaltike v pervoj polovine XVIII v." (1937).

V období dvadsiatych rokov sa začínali rozvíjať tvorivé diskusie a spracovávať prvé monografie o probléme etáp evolúcie absolutizmu a jeho právneho systému, s konečným výsledkom reforiem v šesťdesiatych rokoch XIX. storočia a revolúcii v rokoch 1905-1907. V polovici tridsiatych rokov bolo už rozbierané dostatočné množstvo materiálu a autori sa snažili riešiť jednotlivé problémy dejín štátu a práva predrevolučného Ruska z pozície marxizmu-leninizmu. Týmto bol položený základ pre vydanie prvých zovšeobecňujúcich prác a učebníc z dejín štátu a práva dosovietskeho obdobia.

B. VÝVOJ PRÁVNOHISTORICKEJ LITERATÚRY U NÁRODOV ZSSR

Pre národy, ktoré sa po Októbrovej revolúcii postupne konštituovali do spoločného štátu ZSSR, boli pre vývin právnohistorickej literatúry podstatné dva momenty.

Jedným bol prechod vedcov týchto národov na marxisticko-leninskú

bázu. Týkalo sa to tých národov, u ktorých bola právna história pri vedeckých inštitúciách ešte pred revolúciou. To predpokladalo vedecké zázemie na existujúcich univerzitách a taktiež publikované právnohistorické materiály a práce.

Druhým momentom bolo podchytenie právnohistorického materiálu ruskými právnymi historikmi a historikmi pre ich postupné spracovávanie u tých národov, ktoré si svoju inteligenciu začali iba vytvárať a formovať. Týkalo sa to predovšetkým národov a národností v ázijskej časti ZSSR.

Prvý moment sa týkal predovšetkým Ukrajincov, Bielorusov, Gruzínov a Arménov. Tak, ako sa to týkalo ruských vedcov, i u týchto národov bol počet vedcov, ktorí stáli na marxisticko-leninskej platforme, veľmi nízky. V týchto podmienkach bolo jednou z najdôležitejších úloh sovietskych vedcov-historikov a právnych historikov urobiť kritický rozbor z pozície marxizmu-leninizmu tých prác, ktoré boli vypracované na základe buržoázno-idealistických a formálno-dogmatických koncepcií, vytvorených pred Októbrovou revolúciou. Zároveň s touto úlohou sa začala aj výskumná práca z dejín štátu a práva vo zväzových republikách. Tak už koncom dvadsiatych rokov vydala Archeografická komisia Všeukrajinskej akadémie vied osem vydaní "Sbornikov istoriko-pravovych aktov po istorii Ukrajiny s drevnejšich vremen do XIX v." V tridsiatych rokoch začal vydávať Ústav dejín AV Arménskej SSR zborníky dokumentov z dejín arménskeho národa.

Na I. Vše-zväzovej konferencii historikov-marxistov (1928-1929) bolo podrobené kritike i práce, ktoré sa dotýkali problémov spoločensko-politického zriadenia a práva národov Strednej Ázie, Kazanského chánstva, Arménska, Gruzínska a druhých a napísali ich vedci, ktorí síce prešli na platformu marxizmu-leninizmu, ale nezbavili sa ešte ideológie veľkoruského šovinizmu a miestneho nacionalizmu. Boli to napr. práce V. Bartolda "Kirgizy (Istoričeskij očerk)" (1927), "Istorija Turkestana" (1922), A.P. Čulošnikova "Očerki po istorii kazak-kirgizskogo naroda, v svjazi s obščimi istoričeskimi sučbami drugih tjurskich plemen" (1924), M. Cgudjakova "Očerki po istorii Kazanskogo chanstva" (1923), S.A. Jegiazarova "Issledovanija po istorii armjanskogo prava publičnogo i častnogo" (1919), A.G. Babachanjana (Leo) "Istorija Armeniji" (1917), I. Dževachišviliho "Istorija gruzinskogo prava" (1929), "Istorija gruzinskogo naroda" (1928), Šajch-Atar-Imanejeva "Musul'manskij graždanskij juridičeskij stroj kak produkt obščestvennosti" (1926).

Okrem S.A. Jegiazarova a A.G. Babachanjana (Leo) sa zaoberal výskumom sociálno-ekonomického zriadenia starého Arménska, ale z pozície marxizmu-leninizmu J.A. Manandjan. Jeho práce sa týkali najmä roľníckeho obyvateľstva Aršakidského obdobia "Zametki o položeniji i šnakanov

drevnej Armeniji v period marzbanstva" (1925), "Gosudarstvennyje nalogi Armeniji v period marzbanstva" (1926). Taktiež vydal "Materijaly po istorii ekonomičeskoj žizni drevnej Armeniji" (1927) a prácu "O trgovle i gorodach Armeniji v svjazis mirovoj trgovlej drevnich vremen (V v. do n.e.-XV v n.e.)" (1930). Základné otázky genézy feudalizmu v Arménsku, jeho osobitosti zovšeobecnil J.A. Manandjan v monografii "Feodalizm v drevnej Armeniji (period Aršakidov i marzbanstva)" (1934) a v práci "Zametki o feode i feodaľnom vojske Parfi i Aršakidskoj Arménii" (1932). Taktiež ďalší autori venovali svoju pozornosť starým dejinám Arménska ako S. Tigranjan publikoval "Sudebnaja kniga Mchitara Goša i kniga kanonov" (1925), V. Bogoslovskij "Ob obščestvennom stroje v "nacharanskoj" Armeniji V-IX v." (1932), A. Arakeljan "Karabach do zavojevanija rossijskim carizmom" (1938) a "Prisojedinenie Karabacha k carskoj Rossii" (1939).

Objasneniu sociálno-politických vzťahov vo feudálnom Arménsku sa venoval vo svojich prácach historik A.N. Zorjan. Boli to práce "Nalogovaja politika arabov v feodaľnoj Armeniji" (1927), "Problema Artasata, Vagaršapata i Dvina" (1935) a "Vnutriklassovaja borba v poslednem periode carstvovanija armjanskich Aršakidov" (1936).

Z gruzínskych právnych historikov a historikov sa okrem I.A. Džavačišviliho, ktorý mimo už spomínaných prác publikoval ešte "Ekonomičeskaja istorija Gruzii" (1930, 1934), zaoberali sa problematikou dejín štátu a práva Gruzínska N. Berdzenšvili "Očerok iz istorii razvitija feodaľnych otnošenij v Gruzii (XIII-XVI v)" (1938) a G. Chačapuridze "Prisojedinenie Gruzii k carskoj Rossii" (1938). Ďalej to boli ešte S. Kakabadze, S. Chundadze a F. Macharadze. Boli to diela S. Kakabadzeho "Kratkaja istorija Gruzii" (1921), "Voprosy genezisa gruzinskoj gosudarstvennosti" (1924), ďalej G. Natadzeho "Kratkij sociologičeskij obzor istorii Gruzii" (1925), G.K. Soselijsa "K voprosu o proischoždenii gosudarstva u kartveľskich plemen" (1931), L.M. Melikset-Beka "Vvedenije v istoriju gosudarstvennych obrazovanij Jugo-Kavkaza" (1924), S.N. Džanašijsa "Rodovoj stroj u gruzinskich plemen" (1932), "Proischoždenije obščestvennych klassov i gosudarstva u gruzinskich plemen" (1932), "Rannij feodalizm" (1933) a "Feodaľnaja revoljucija v Gruzii" (1937).

Pri vytváraní ukrajinskej a bieloruskej právnohistorickej vedy vychádzali sovietski právní historici zo skúmania litovsko-ruského štátu a práva. Autori sa zaujímali najmä o otázky vlastníctva pôdy, sociálno-ekonomickú štruktúru politického a právneho postavenia tried podľa Litovského štatútu. Boli to práce A. Burdzejka "Zemljaulasnik i zemlja-rob na Litovskomu Statutu 1566" (1927), N. Vasilenko "Jak skasovano Litovskogo statuta (Z istorii kodifikacij zachidno russkogo ta ukrains-

kogo prava" (1926), O. Dobrov "Pravo neobchidnogo sladkuvanja za Litovskim Statutom" (1923), M. Dounar-Zapolski "Socyjalna-ekonomična struktura litouska-belaruskae dzjaržavy u XVI-XVIII st." (1927), T. Zabela "Zemľjaulasnik i zemľjarob po Statutu Litouskomu 1588" (1928), V.I. Pičeta "Zemeľnoje pravo u statutach 1529 g. i 1566 g." (1926), "Jurydyčnoje stanovišča vsjako vaga naseľnictva na privatpaulasnicich zemľjach k času vydanja Litouskaga Statuta 1529 g." (1928).

Výskum problematiky ukrajinskej štátnosti a jej právnych inštitútov z pozície marxisticko-leninskej metodológie sa venovali články N. L. Rubinštejna a M.E. Šajtana. Autori vo svojich prácach "Zapadnyje puti trgovli v Kijevskoj Rusi" (1925) a "Germanija i Kijev v XI v." (1927) prišli v otázke o počiatočnom období feudalizácie Kijevskej Rusi k rôznym záverom. Pod vplyvom koncepcie trhového kapitalizmu spájal N.L. Rubinštejn dejiny Kijevskej Rusi s rozvojom satoruského obchodu. Charakterizoval knieža a jeho družinu v X. storočí ako vojensko-obchodnú triedu, ktorá v XI.-XII. storočí zanecháva obchodovanie a usádza sa na pôde. Obchod odumiera a začína sa rozvoj seniorálneho hospodárstva, t.z. že podľa tohoto v XIII. storočí mala Kijevská Rus vstúpiť do štádia raného feudalizmu. V protiklade s názorom Rubinštejna dokazoval M.E. Šajtan aktívne obchodné a politické spojenia Kijevskej Rusi a Západu, najmä s Nemeckom a to koncom XI. a začiatkom XII. storočia. Ale Šajtan nespájal otázku obchodu s obdobím feudalizácie Ruska.

Októbrová revolúcia znamenala obrovský prelom nielen v živote, ale i vo vede národov, ktoré začali budovať celý spoločenský, vedecký a kultúrny život na úplne nových základoch v rámci spoločenstva Sovietskeho zväzu. I keď niektoré národy mali za sebou bohatú históriu ako Uzbeci, Turkméni, Kazachovia, už niekoľko storočí ich spoločenský, kultúrny a vedecký život nielen stagnoval, ale upadol. Po revolúcii sa pre vedecký život nenašlo zázemie z vlastných radov inteligencie, ktorá by mohla okamžite rozvíjať vedu na marxisticko-leninských zásadách. U ostatných národov, žijúcich najmä na Sibíri, bola táto situácia ešte ťažšia, pretože tieto národy a národnosti nielenže neboli predtým formované ako samostatné štátne útvary, ale žili v kmeňových a rodových spoločenstvách. Niektorým z týchto národností pomáhali ruskí vedci vytvárať gramatiku a spisovný jazyk až po revolúcii. Treba vyzdvihnúť obrovské úsilie, ktoré vynaložili sovietski vedci pri rozpracovávaní počiatkov vedných odborov u týchto národov a národností. K týmto vedným odborom patrila i právna história. Prvé začali vychádzať práce z právnej histórie národov strednej Ázie. Už v roku 1922 vydal V. Bartalka "Istorija Turkestana. Očerki istoričeskich sudeb srednej Azii do našich dnej" a v roku 1928 autor pod značkou SEv vydal "Zametki o turkmenskome duchovenstve. Značenijsje zemeľno-vodnoj reformy v dele uničto-

ženija ekonomických ustrojov patriarchaľno-rodovogo byta. Islam i musulmanskoje duhovenstvo v borbe s adatom." Autor B.V. Bartald publikoval v roku 1925 "Tadžiki, istoričeskij očerk", D. Karp "Materialy k izučeniju rasslojenija uzbekskogo kišlaka do semejnoy reformy"(1929) a A.F. Karlužin "K istorii zavojevanija Uzbekistana carskoj Rossijej" (1939). Komplexnejším pohľadom na problematiku strednej Ázie sa zaoberali V. Černyj "O nacionalnych gosudarstvennych obrazovanijach v srednej Azii" (1924), E.P. Pokrovskij "Razvitie vodnogo prava v srednej Azii" (1926), G. Lukaševič "Materialy Moskovskogo archiva vnešnej politiki po istorii nacionalnoj klassovoj borby v srednej Azii i na Kavkaze" (1933), P. Ivanov "Archiv chivinskich chanov, novyje istočniki dlja istorii Srednej Azii XIX v." (1937). Baženov "Narody srednej Azii v drevnij period (VI-II veka do našej ery" (1938), S.P. Tolstov "Osnovnyje voprosy drevnej istorii v srednej Azii" (1938), S.E. Žitov "Zavojevanie srednej Azii carskoj Rossijej. Iz istorii snošenija Rossii s turkmenami v XVIII v." (1939), K. Kuldanov "K voprosu o mežduvedomstvennoj i diplomatičeskoj perepiske pered zavojevaniem Chivy" (1939)

Spracovávanie histórie a právnej histórie ostatných národov a národností v ZSSR sa začalo rozvíjať až po roku 1930. V čase pred vypuknutím druhej svetovej vojny začínali vychádzať publikácie a články, ktoré sa týkali histórie aj tých počtom najmenších národností. Pravda, boli to iba krátke náčrty spoločensko ekonomického zriadenia u týchto národností pred Októbrovou revolúciou.

Pri tomto retrospektívnom pohľade na pomerne krátke časové obdobie dvadsiatich rokov vystupuje do popredia enormná snaha sovietskych vedcov postaviť sovietsku vedu, včítane právnej histórie, pevne na marxisticko-leninské základy. Zároveň si treba uvedomiť, že tieto vedecké aspirácie právnych historikov postaviť právnu históriu na pevné a kvalitné základy v novom spoločenskom zriadení sa odohrávali v čase, kedy každý erudovaný právnik-marxista musel byť nápomocný pri koncipovaní nových ústav jednotlivých zväzových republík, pri vypracovávaní nových socialistických právnych noriem a pri zavádzaní nového, socialistického právneho poriadku do života. Preto je dôležité upozorniť na to, aké veľké úsilie vynaložili sovietski právni historici v tejto porevolučnej dobe na zachovanie starých archívnych materiálov, pri prehodnocovaní nemarxistických prác, pri nových výskumoch a naplno rozvíjali novú, socialistickú vedu o štáte a práve a začali spracovávať dejiny štátu a práva národov ZSSR.

DEVELOPMENT OF SOVIET LITERATURE ON LEGAL HISTORY IN THE PERIOD 1917 - 1939

Katarína Zavacká

Summary

The article reviews the development of literature on legal history in the Soviet Union, produced after the October Revolution and based on Marxist-Leninist tenets. The author used some materials from the 1978 Soviet monograph "Soviet Legal History" as well as her own bibliographical notes from her study of bibliographical records in the library of the Moscow Institute of Government and Law of the Soviet Academy of Sciences. Her article covers the period 1917-1939.

In her work the author concentrated on literature in the field of legal history covering the pre-Soviet era rather than on study of the history of the Soviet state and law and the general history of government and law. Her main motivation was to point out the important fact that even in the most difficult period for the fledgling Soviet state, Soviet historians and authors specializing in the history of law did not lose their interest in the development stages of the Russian state from its very founding, and that they equally initiated the study of the same problems with respect to the other nations making up the Soviet Union.

The article has an introduction and two parts. In the first part the author discusses the development of literature on legal history in Russia, while she devotes the second part to the same literature produced by the other nations of the Soviet Union. Proceeding from a study of published literature on legal history, the author points out that as early as in the 1920's, creative discussion began to grow and the first monographs were published on the problems of the individual development stages of absolutism, its legal system, the 19th century reforms and the 1905-1907 revolutions. In the mid-1930's, Soviet authors began to apply the materials they had collected in discussing from Marxist-Leninist positions the individual problems of the history of government and law of pre-revolutionary Russia.

Two factors were important in the development of literature on the legal history of the other Soviet nations, namely the transition of scholars to Marxist-Leninist tenets in those nations, which had their own scientific capacity, and the elaboration of legal history problems

by Russian scholars in the case of those nations, which had only begun to form their own intelligentsia.

The study of development of literature on legal history over the relatively brief period of two decades underlines the pronounced effort by Soviet scholars to place Soviet science, including legal history, on a firm Marxist-Leninist basis. In view of the obstacles encountered by the young Soviet state, it is also important to note the great effort made by Soviet legal historians in the post-revolutionary period to promote the new, socialist science of government and law.

ECONOMIC-SOCIAL PROGRESS

The study of development of literature on legal history over the relatively brief period of two decades underlines the pronounced effort by Soviet scholars to place Soviet science, including legal history, on a firm Marxist-Leninist basis. In view of the obstacles encountered by the young Soviet state, it is also important to note the great effort made by Soviet legal historians in the post-revolutionary period to promote the new, socialist science of government and law.

The study of development of literature on legal history over the relatively brief period of two decades underlines the pronounced effort by Soviet scholars to place Soviet science, including legal history, on a firm Marxist-Leninist basis. In view of the obstacles encountered by the young Soviet state, it is also important to note the great effort made by Soviet legal historians in the post-revolutionary period to promote the new, socialist science of government and law.

The study of development of literature on legal history over the relatively brief period of two decades underlines the pronounced effort by Soviet scholars to place Soviet science, including legal history, on a firm Marxist-Leninist basis. In view of the obstacles encountered by the young Soviet state, it is also important to note the great effort made by Soviet legal historians in the post-revolutionary period to promote the new, socialist science of government and law.

The study of development of literature on legal history over the relatively brief period of two decades underlines the pronounced effort by Soviet scholars to place Soviet science, including legal history, on a firm Marxist-Leninist basis. In view of the obstacles encountered by the young Soviet state, it is also important to note the great effort made by Soviet legal historians in the post-revolutionary period to promote the new, socialist science of government and law.